

Kommerskollegium
Bergsbyrån
Huvudkontoret
SE/RA/420132/420132.06
Riksarkivet

Vid den stora omorganisation inom kommerskollegium, som trädde i kraft 1 januari 1920, uppdelades den förutvarande byrån för ärenden angående bergshantering och andra industriella näringar i två skilda byråer, bergs- respektive industribyrån. För bergsbyrån utarbetades följande instruktion:

"Å bergsbyrån handläggas de ärenden, som avse gruv- och bergshantering samt stenindustrien och därför tillkomma Kollegium i egenskap av bergsöverstyrelse, såsom angående

produktionsförhållanden,
traktater och andra överenskommelser med främmande makter, i den mån tillhörande angelägenheter äro av övervägande betydelse för samma näringars intressen,
statslån och statsanslag för främjande av de förenämnda näringarna, rätt att förvärva fast egendom eller andra naturtillgångar eller ideell andel däri eller rätt att idka näringsverksamhet, i den mån sistnämnda frågor äro av övervägande betydelse för hithörande näringars intressen,
stipendieväsendet för främjande av samma näringar,
kronans gruvägarintressen,
gruv- och bruksregister,
förvaltning och användning av de under kommerskollegii vård eller inseende ställda kassor, som äga sammanhang med de under denna byrå hörande näringsgrenarna,
bergsstaten i orterna samt bergsstatstjänstemännens förhållande i tjänsten och däri fattade beslut, i den mån dessa ej tillhöra domstols handläggning,
de för nyttjande av bergsstaten avsedda boställena,
gruvmätarna och gruvkarteväsendet samt
vidare ärenden angående explosiva varor och eldfarliga oljor samt den tillsyn, som ämbetsverket har att utöva inom hithörande näringsgrenar".

Fr.o.m. 1 januari 1921 handlades också ärenden angående torvhantering vid bergsbyrån, och mellan 1 december 1925-31 december 1955 sorterade även sprängämnesinspektionen därunder.

Handlingarna rörande torvhantering redovisas i två fristående arkivförteckningar, statens torvingenjör resp. statsmossinventeringen. De handlingar som rörde sprängämnesinspektionen för tiden före 1 december 1925 finns i kommerskollegiums huvudarkiv. När handläggningen av sprängämnesinspektionsärenden 1956 överfördes till industribyrån, medföljde även samtliga handlingar i den ärendesgruppen fr.o.m. 1944.

Bergsbyråns hemliga handlingar är diarieförda centralt och redovisas i förteckningen över kommerskollegiums huvudarkiv, serie F I ba. Ett undantag utgör dock serie F II b Hemliga handlingar ordnade efter dossiéplan 1967-1973 30/6.

Till bergsbyrån hör även ett stort antal kartor och ritningar. Dessa redovisas i förteckningen över gruvkartekontorets arkiv.

Fram t.o.m. 30 juni 1930 fördes vid bergsbyråns s.k. roteldiarier, dvs ärendena

registrerades och diariefördes centralt vid kommerskollegiums registratorskontor, och infördes sedan i bergsbyråns diarium, då med huvudarkivets diariumnummer. Undantagna från detta var stipendieärendena, vilka redan från början diariefördes direkt hos bergsbyrån. Dessa betecknades i diarierna med ett B, och hade en egen nummersvit. Fr.o.m. 1 juli 1930 undantogs bergsbyråns ärenden från diarieföringen vid registratorskontoret och bergsbyrån fick själv ta hand om densamma.

I samband med att diarieföringen decentraliserades, flyttades de ärendesgrupper i huvudarkivet, vilka hade anknytning till bergsbyråns verksamhet fr.o.m. 1920 till bergsbyråns arkiv.

Vid bergsbyrån använde man sig redan från första början av ett dossiésystem. Under åren har två olika dossiéplaner varit i bruk. Den första gällde 1920-1966, den andra från 1967 och framåt. Bägge dessa medföljer förteckningen som bilagor.

Ramsellska stipendifonden inrättades 1789 av brukspatronen Jacob Ramsell och hans hustru Eva Margareta Wilckens. Därur skulle årligen utbetalas stipendier till två i "bergsvetenskapen och mekaniken" studerande ynglingar bland vissa avkomlingar till mannen Ramsells släkting brukspatronen Lars Dahl i Hedemora. Fonden förvaltas numera av Tekniska högskolan i Stockholm.

Bergsbyrån upphörde 30 juni 1973, och dess verksamhet övertogs av mineralbyrån inom statens industriverk samt av nämnden för statens gruvegendom.

Bergsbyråns handlingar är till största delen levererade till riksarkivet. Leveranser har ägt rum bl.a. 1969 (acc 77/1969), 1973 (acc 22/1973), 1982 (acc 66/1982) och 1983 (acc 1/1983).

Arkivet har ordnats och förtecknats av undertecknad.

Maj 1984
Magnus Hjærtström

Ett antal volymer innehållande handlingar rörande statens gruvegendor och förvaltningen av dessa samt handlingar från de statliga gruvbolagen Mertainens gruvaktiebolag, Ruotivare gruvaktiebolag samt Svenska Stenkolsaktiebolaget Spetsbergen och Nya Svenska Stenkolsaktiebolaget spetsbergen levererades till riksarkivet från kommerskollegium den 12 augusti 1974 (Dnr 1212/J 1) samt den 13 okt 1975 (Dnr 1775/J 1). Handlingarna var, enligt reversalen 1974, "kvarlämnade av det kommerseråd som varit likvidator".

Handlingarna från Svenska Stenkolsaktiebolaget Spetsbergen och Nya Svenska Stenkolsaktiebolaget Spetsbergen har överförts till riksarkivets sektion 3.

De övriga handlingarna har ordnats och förtecknats i tre grupper, nämligen 1) handlingar rörande statens gruvegendor, 2) Mertainens gruvaktiebolag samt 3) Ruotivare gruvaktiebolag. Handlingarna rörande statens gruvegendor har införlivats med bergsbyråns arkiv med beteckningen F IV c. Mertainens resp Ruotivare gruvaktiebolags arkiv har lagts som bihang till bergsbyråns arkiv.

Mertainens gruvaktiebolags arkiv har ordnats och förtecknats av Kaj Hallqvist och Ruotivare gruvaktiebolags arkiv och de handlingar rörande statens gruvegendor som omtalats ovan har ordnats och förtecknats av undertecknad.

Ingrid Eriksson Karth

Bilaga 1**Bergsbyråns arkivklassificering 1920-1966**

<i>Kollegium, bergsstaten, sprängämnesinspektionen, torvstaten m.m.</i>	10-20
Kollegium	
Organisatoriska förhållanden	10-
Lokaler, arkivalier, bibliotek, publikationstryck och inventarier	13-
Personal	1453-
Bergsstaten	
Organisatoriska förhållanden	1505-
Lokaler och boställen, arkivalier, bibliotek och inventarier	16-
Personal	
Distriktens tjänstgörande befattningshavare	1674-
Bergmästarsammanträden	174-
Personliga dossiéer	176
Bergsingenjörer utom bergsstaten	177-
Departementspersonal för handläggning av ärenden rörande eldfarliga oljor och explosiva varor	1789
Sprängämnesinspektionen	1790-1793
Instruktion, organisation, anslag	17901-
Diverse arbetsförhållanden	1791-17919
Kontrollanter för undersökning av eldfarliga oljor	1794-1797
Organisation, instruktion	1794-
Tjänstgöringsföreskrifter	1795-
Lokaler, instrument	1796-
Personal	1797-
Torvstaten	
Organisation och personal	18-
Verksamhet	
Tjänsteresor	1914-
Sammanträden	2035-
Personliga dossiéer	204-
Personliga pensioner åt torvtjänstemän och deras efterlevande	2094-
<i>Näringarna i allmänhet</i>	21-
<i>Bergshanteringen</i>	211-51
Institutioner och sammanslutningar	211-
Undervisning	
I allmänhet	22-
Studieresor	231-
Personliga utmärkelser till utövare av bergshanteringen	261-

Sammanfattande beskrivningar	
Allmänna utredningar	27-
Bergmästarrelationer	271-
Bergsstatistik	275-
Register	277-
Speciella fyndigheter (ej Kronans)	
Insända mineralprov och rådfrågningar	278-
Specialbeskrivningar över fyndigheter	281-
Diverse	
Vidskepelse	291
Huvudsakligen utländska förfrågningar utan intresse för speciell arkivgrupp	2915-
Lagstiftning om gruvor och stenbrott	3111-
Tillämpning därav i följande avseenden:	
Koncessioner	
å stenkol	325-
å icke inmutningsbara mineral på kronjord	326
Förbud för utläningar eller korporationer att förvärva gruva, stenbrott eller fastighet därför m.m.	3275-
Andra hinder för förvärv av fyndigheter	
beroende på fyndighets beskaffenhet	328-
beroende på dess läge	3285-
Formella föreskrifter ang inmutning och utmålsläggning	331-
Gruvåganderättens innehåll och omfång	
Giltighetstid	3319-
Utmåls gränser	
Renovering	3351
Tillökning	3355-
Sammanläggning	3361-
Jordägareandel	3365-
Gruvrätts försvar	
Allmänt och diverse	337-
Vilostånd	338-
Gemensamt försvar	361-
Lagstiftning om rätt till idkande av bruksdrift	
Anmälningsskyldighet	3795-
Särskilda skyldigheter avseende undanröjande av fara för person eller egendom samt sociala frågor	
Sociala myndigheter	381-
Gruvmätning	382-
Arbetsledning	3853-
Arbetarskydd och gruvornas bestånd	3855-
Diverse socialt	3856-
Skydd för allmänheten mot farliga råvaror och produkter	3857-
Allmänna pålagor	3858-
Bergshanteringen som sådan åvilande andra skyldigheter och tillkommande rättigheter	
Speciella pålagor	3859-
Privilegieväsendet	386-
Bergshanterings skogar	3861-

Vattenrättsliga förmåner	3903-
Pensions- och gratifikationskassor	3912-
Råämnen och produkter	
Malmletning och gruvtekniska uppfinningar i allmänhet	3941-
De särskilda mineralens eftersökande, brytning transport och försäljning	39431-
De särskilda metallernas framställning, transport och försäljning samt icke mineraliska råämnen därtill	3961-
Andra mineraliska produkter än metaller, oljor och stenkolsprodukter	
Huggen sten	3972-
Andra produkter	3974-
Oljor	3981-
Stenkolsprodukter (andra än oljor)	399-
Patent- och varumärkesfrågor	
Tackjärnsstämpel	4-
Handels- och tullfrågor (endast hänvisningar till andra kartonger)	4023-
Kommunikationer	
Framdragande av järnvägar för bergshanteringens främjande	411-
Frakter (endast hänvisningar till andra kartonger)	412-
Statens förhållanden till enskilda företag	
Kraftförsäljningar	416-
Markupplåtelse	418-
Tvångsköp	
Riksvärderingsnämnden	419-
Statens egna gruvägarintressen	
Särskilda organ	42-
Kronofyndigheters eftersökande och försvar i allmänhet	4335-
Sammanställningar och register, ifrågasatta förvärv, m.m.	434-
De särskilda fyndigheterna	44-
Statens bruksintressen	4469-
Statens intressentskap i fyndigheter utomlands	449-
Utländska förhållanden utan direkt samband med Kollegii verksamhet	5111-
<i>Eldfarliga oljor och explosiva varor, allmänt</i>	538-542
Kongresser om eldfarliga och explosiva varor	538-
Allm. och internationella bestämmelser om farligt gods	54-
Sprängämnesinspektionens årsberättelser	542-
<i>Eldfarliga oljor</i>	543-570
Statliga organisationer för frågor om eldfarliga oljor	543-
Anteckningar om företag i oljebranschen	546-
Internationella petroleumkommissionen	548-
Eldfarliga oljor	550-
Institutioner	
Undervisning	
Studieresor, kongresser, utställningar	
Personliga utmärkelser;	

Oljestatistik	551-
Eldfarliga oljor: sammanfattade framställningar och historiker	5512-
Koncessionslagstiftning betr. olja och gas	5515-
och dess tillämpning	5516-
Fastighetsägande oljebolag och utländska aktieägare i sådana	5517-
Oljeförordningen, tillkomst och ändr. av	552-
1921 års förordn. tillämpning därav	553-
Oljeförekomster	555-
Alunskifferförekomster (Alunskifferkommitténs utredning m.m.)	5551-
Direkt värmealstring av alunskiffer	5552-
Skifferoljaframställning, allmänt	556-
Uppfinnare och tillverkare i alunskifferbranschen	
Bergh	556 110
Carlsson	556 113
V. Eckermann	556 115
Freeman	556 117
Ljungström	556 130
Nilsson	556 148
Skånska Cement AB	556 170
L.O. Svedlund	556 178
Sv. Oljeindustri	556 180
Sv. skifferverken	556 190
K G Wennerström	556 197
Västergötlands för. kalkindustrier	556 198
Oljeframställning med annat än skiffer	5562-
ur kol	55621-
ur torv	55623-
ur trä	55625-
ur vedlutor	55626-
ur kvarts	55625-
Eldfarliga oljor	5563-564
Raffinering	5563-
Inblandning och därav härflytande förhållanden	5564-
Beskaffenhet	5567-
Lagringsbestämmelser utan samband med betydelsen eldf. olja	557-
Handel	5572-
Mätningsredskap	55726-
Monopol	5574-
Ransonering	5575
Priser	5576-
Transportfrågor utanför oljeförordningen	5578-
Frakter	5579-
Användningsområdet och därav betingade åtgärder, utom skatt och tull	558-
Drivkraft	5581-
Garage	5582
Fartyg	5583-
Uppvärmning	5584-
Tvättmedel och annan användning i oförändrat skick	5585-
Råvara	5586-

Personliga understöd	5589-
Sociala frågor	559-
Skatt	5591-
Tull	5592-
Statens oljeverk	563-
Utländska förhållanden utan sammanhang med ärende hos Kollegium	564-
<i>Explosiva varor</i>	
Sprängämnesfabrikar i allmänhet och särskilda fabriker	571-
Förordningen ang explosiva varor (tillkomst)	572-
Förberedelser till ny d:o	5721 a
1948 års förslag till d:o	5721 b
Tillämpning av 1928 års d:o	573-
Explosiva varor med allmän teknisk säkerhetssynpunkt	574-
Övriga frågor	5750-
Tull	5751-
Godstaxor	5754-
Specialförfattningar mot skada genom explosiv vara	5757-
Vapenkungörelser	5758-
Krigsmaterielkontroll, tillv.	5759-
Krigsmaterielkontroll, export	5760-
Krigsmaterielindustri, socialisering av	5766-
Karbid	577-
Celluloid	58-
Högtrycksbehållare, flaskgas	59-
Farliga ämnen, utländska förhållanden (utan samband med ärende hos Kollegium)	595-
<i>Torvhanteringen</i>	
	6-89
Torvfrågans historia	6
Institutioner och sammanslutningar	6005-
Forskningar, tidskrifter, undervisning, studieresor, kongresser och utställningar	6028-
Statistik, årsberättelser, förteckningar och inventeringar	61347-
Lagstiftning	62-
Mossvård utan samband med torvlån	625-
Socialt samt personliga understöd	63-
Torvlån	
Torvlånefonden	65-
Torvlåneregister	6525-
Normalkalkyler för torvlån	653-
Besiktningssintyg	65349-
Borgensförbindelse (endast hänvisningar)	654-
Särskilda företag	6545-
Statligt tillhandahållande av torvmaskiner	801-
Annan handel med torvmaskiner	8027-
Diverse åtgärder för torvhanterings stödjande	8029-
Uppfinningar	
Fonden för torvtillgångarnas tillgodogörande	8037-

Jämförande provningar m.m.	8039-
Register över uppfinnare och uppfinningar	81-
Särskilda uppfinnare och uppfinningar	8203-
Allmänt ang särskilda användningssätt	84-
Handel med torv	8495-
Frakter och transportförbud	851-
Statsupphandling och statsgaranti	8514-
Statsdrift	
Allmänt	8527-
Särskilda företag	8528-
Utländska förhållanden utan direkt samband med	
Kollegii verksamhet	89-

Bilaga 2 Bilaga till prot. 4/7 1966 § 1.**Diarie- och dossiéplan för bergsbyrån 1967-1973 30/6****A. *Statsförvaltningen***

- 10. *Organisationsfrågor m.m.*
- 10.10 Allmänt (verksstadga, statstjänstemannalag m.m.)
- 10.20 Avlöningsbestämmelser
- 10.30 Pensionsbestämmelser
- 10.40 Bestämmelser om rese- och flyttningersättningar
- 10.50 Dyrortsgruppering
- 10.60 Förhandlingsrätt
- 19. Diverse

- 20. *Upphandling och arbeten för statens behov m.m.*

- 30. *Expeditionsavgift*

- 40. *Sekretessbestämmelser*

- 50. *Diverse statsorgan*
- 50.10 Statens provningsanstalt
- 50.20 Sveriges geologiska undersökning
- 50.30 Andra (Tekn. Högskolan i Sthlm se E.10.60.)

Diverse

B. *Kommerskollegii bergsbyrå*

- 10. *Organisation m.m.*

- 20. *Arkiv*

- 30. *Bibliotek*

- 40. *Gruvkartekontoret*
- 40.10 Kungörelser
- 40.20 Normkarta
- 40.30 Meddelanden
- 40.40 Gruvmätarbehörighet
- 40.50 Gruvkartor
- 40.50.1 Äldre gruvkartearkiv
- 40.50.2 Nya gruvkartor
- 40.50.3 Kompletteringar
- 49. Diverse

Diverse

C. *Bergsstaten*

- 10. *Instruktion och arbetsordning m.m.*
- 10.10 Bergsstatens organisation
- 10.10.1 Allmänt
- 10.10.2 Instruktion
- 10.10.3 Arbetsordning, delegationer
- 10.20 Arbetstiden
- 10.30 Rationaliseringsåtgärder
- 10.40 Krig och krigsberedskap
- 19. Diverse

- 20. *Anslag till bergsstatens verksamhet*
- 20.10 Avlönings- och omkostnadsanslag
- 20.20 Beräknad anslagsbelastning
- 29. Diverse

- 30. *Personal*
- 30.10 Personaldossiéer
- 30.20 Tjänstetillsättningar och förordnanden
- 30.30 Protokoll för avlöningsuträkningar
- 30.40 Sjukvård
- 30.50 Personalvård
- 30.60 Uppskov
- 30.70 Förhandlingar
- 30.80 Legitimationskort. Tjänstekort
- 30.90 Utredningar rörande bergsstatens personal
- 31.00 Utbildning av personal
- 31.10 Uppgifter om personalen
- 31.11 Personalstatistik
- 31.12 Andra
- 39. Diverse

- 40. *Lokaler*
- 40.10 Boställen
- 40.10.1 Allmänt
- 40.10.2 Knutsbergstiftelsen
- 40.10.3 Avkastningen av vissa donationsmedel
- 40.20 Andra lokaler
- 40.20.1 Ämbetslokaler
- 40.20.2 Arkivlokaler
- 40.20.3 Övriga
- 49. Diverse

- 50. *Städning*
- 50.10 Avtal m.m.
- 50.20 Städningsspersonal
- 59. Diverse

- 60. *Inventarier och kontorsmateriel m.m.*
- 60.10 Allmänt
- 60.20 Inventarieförteckningar

- 60.30 Blanketter
- 60.30.1 Mutsedlar
- 60.30.2 Försvarsavgiftsblanketter
- 60.30.3 Statistikblanketter
- 60.30.4 Andra
- 69. Diverse

- 70. *Arkiv*
- 70.10 Allmänt
- 70.20 Gallring av arkivalier
- 70.30 Arkivförteckningar
- 79. Diverse

- 80. *Bibliotek*
- 80.10 Allmänt
- 80.20 Kataloger
- 80.30 Prenumeration å tidningar och tidskrifter
- 89. Diverse

- 90. *Civilförsvar*

- Diverse*

- D. ***Näringslivet i allmänhet***

- 10. *Lagstiftning*
- 10.10 Rätten att driva näring
- 10.20 Arbetstid
- 10.30 Arbetarskydd
- 19. Diverse

- Diverse*

- E. ***Bergshanteringen***

- 10. *Allmänt*
- 10.10 Bergmästarmöten
- 10.20 Utredningar m.m.
- 10.20.1 Mineralfyndigheter
- 10.20.2 Malmletning
- 10.20.3 Specialbeskrivningar
- 10.20.4 Övriga
- 10.30 Statistik
- 10.30.1 Bergmästarrelationer
- 10.30.2 Annan bergsstatistik
- 10.40 Arbetarskydd
- 10.50 Naturvård
- 10.60 Undervisning
- 10.60.1 Allmänt
- 10.60.2 Tekniska Högskolan i Stockholm

- 10.60.3 Bergsskolan i Filipstad
- 10.60.4 Övrigt
- 10.70 Svenska organisationer och deras verksamhet
- 10.70.1 Ingenjörsvetenskapsakademien
- 10.70.2 Jernkontoret
- 10.70.3 Svenska Gruvföreningen
- 10.70.4 Svenska Teknologföreningen
- 10.70.5 Bergssprängningskommittén
- 10.70.6 Övriga
- 10.80 Internationella organisationer och konferenser
- 10.90 Utlännings och vissa bolags rätt att förvärva fast egendom eller gruvor m.m.
- 11.00 Fonder och kassor
- 11.00.1 Stipendier
- 11.00.2 Armbössefonden
- 11.00.3 Kibbe fattigkassa
- 11.00.4 Andra fonder och kassor
- 19. Diverse

- 20. *Gruvlagstiftning*
- 20.10 Gruvlagstiftning före 1938
- 20.20 1938 års gruvlag
- 20.20.1 Förarbeten
- 20.20.2 Tolkning (besvär m.m.)
- 20.30 1886 års lag om stenkolsfyndigheter m.m.
- 20.40 1960 års uranlag
- 20.50 1963 års lag om inmutningsförbud i Norrbottens län
- 20.60 1966 års kontinentalsockellag
- 20.70 Utredningar rörande ny gruvlagstiftning
- 29. Diverse

- 30. *Utmål och koncessioner m.m. (täktillstånd se 50.20)*
- 30.10 Utmål m.m. (betr. Kronans gruvegendom se F)
- 30.20 Stenkolskoncessioner
- 30.20.1 Koncessionsansökningar
- 30.20.2 Arbetsskyldighet
- 30.20.3 Övrigt
- 30.30 Olje-, gas- och saltkoncessioner
- 30.30.1 Koncessionsansökningar
- 30.30.2 Arbetsskyldighet
- 30.30.3 Övrigt
- 30.40 Alunskifferkoncessioner
- 30.40.1 Koncessionsansökningar
- 30.40.2 Arbetsskyldighet
- 30.40.3 Övrigt
- 30.50 Urankoncessioner
- 30.50.1 Koncessionsansökningar
- 30.50.2 Arbetsskyldighet
- 30.50.3 Övrigt
- 39. Diverse

- 40. *Gruvförsvarsärenden* (betr. försvar i fråga om Kronans gruvegendom, se F)
- 40.10 Reversal
- 40.20 Utanordning av jordägareandelar
- 49. Diverse

- 50. *Icke inmutningsbara fyndigheter*
- 50.10 Lagstiftning
- 50.20 Täktillstånd
- 50.30 Kwarts- och fältspatsfyndigheter
- 50.40 Stenfyndigheter
- 50.50 Övriga
- 59. Diverse

- F. ***Kronans gruvegendom***

- 10. *Allmänt*
- 10.10 Bestämmelser om förvaltningen
- 10.20 Utredningar
- 10.30 Statsgruvefält
- 10.40 Gruvförsvarsavgifter
- 10.50 Gruvstämmor
- 19. Diverse

- 20. *Petitaframställningar*

- 30. *Inmutningar, utmål m.m. (läns- och sockenvis)*
- 30.10 Inmutningar
- 30.20 Utmål
- 30.20.1 Protokoll
- 30.20.2 Ansökningar
- 30.20.3 Övrigt
- 39. Diverse

- 40. *Malmfälten* (i bokstavsordning)

- 50. *Gruvarrendeavtal* (i nummerföljd)

- Diverse

- G. ***Järnhanteringen***

- 10. *Allmänt*

- 20. *Framställningsmetoder m.m.*

- 30. *Järnbruk*
- 30.10 Statens järnverk
- 30.20 Andra

- 40. *Statistik*

- 50. *Tullar*
- 60. *Exportregleringar*
- 70. *Internationella konferenser*
- Diverse*
- H. ***Bränslehanteringen***
- 10. *Allmänt*
- 20. *Framställningsmetoder*
- 20.10 *Olja*
- 20.20 *Andra bränslen*
- 30. *Bränsleföretag*
- 30.10 *Statens*
- 30.20 *Andra*
- 40. *Sammanslutningar*
- 50. *Internationella konferenser*
- Diverse*